

תשובה שנייה

הרבה יש להשיב על דברי ר' עזריה, אך יארכו הדברים וילאו הקוראים, ולפיכך אשיב בעיקר על גישתו העקרונית של ר' עזריה לתלמוד הבבלי.

ר' עזריה מודה שהגמרא בנזיר סוברת שיש טומאה בחיבורין לאדם באדם, אך הוא דוחה את דבריה (אמנם "לא להלכה ולא למעשה") מפני סברתו בירושלמי ופשטי המשניות, המורים לדעתו שאין טומאת שבעה לאדם באדם בחיבורין.

על דברי הנודע ביהודה שהבאתי – "שאיין לכל חכמים שלאחר התלמוד רשות לומר דבר נגד התלמוד, והאומר דבר לסתור קוצו של יו"ד מדברי התלמוד לא יחשב בכלל חכמי ישראל" – טוען ר' עזריה שכוונת הנודע ביהודה על "חידוש דין נגד דברים המוסכמים בחז"ל, ולא על אמירה כנגד התלמוד הבבלי מכוח מקורות אחרים בחז"ל". אך לא לחינם כתב הנודע ביהודה דווקא "האומר דבר לסתור קוצו של יו"ד מדברי התלמוד", ולא באופן כללי "מדברי חז"ל", כיון ששיטת רבותינו הראשונים והאחרונים היא שהתלמוד הבבלי הוא המסקנה האחרונה והשלמה של דברי חז"ל. כך למשל כותב הרא"ש (חולין פ"ב אות ו'):

דמסתבר טפי למימר שלא רצה בעל הש"ס להביא הברייתא השנויה בתוספתא... משום דקים ליה דלא מתניא בר' היא ור' אושעיא, והלכך אין לסמוך עליה, ממה שנאמר שלא ידע בעל הש"ס. ומסתבר שכל תוספתא שלא נתפשטה עד אחר סידור הש"ס לאו דסמכא היא, דמסתמא כיון שרצו חכמי ישראל לעשות חיבור קיים אמת-חקרו וחזרו לידע כל הספרים שנכתבו על דברי חכמים, וביירו אותם שהם בר סמכא, ועל ידם חיברו הש"ס, הלכך אין לסמוך על תוספתא זו כיון שאין בעל הש"ס מסכים עליה.

ולכן אני חוזר ואומר, אחר בקשת המחילה מידידי ר' עזריה, ששיטת לימוד כזו, לדחות דברים המפורשים בגמרא בלי מחלוקת מפני סברות בירושלמי ופשטי המשניות – חורגת מכל דרך לימודם של רבותינו הראשונים והאחרונים שלאורם בלבד נסע ונלך.

תגובת הרב עזריה אריאל:

אינני חושב שיש מישהו מחכמי ישראל שיסבור שלאור מסקנת הבבלי בנושא כלשהו אסור לומר: פשט לשון המשנה אינו משמע כן, וזו שיטת הירושלמי. לא ארחיב בדיון זה ובדוגמאות מראשונים ואחרונים, כי אין זו דרך לימודי, ולענ"ד מדובר בסוגיה חריגה במיוחד.